

JDP

Newsletter

Odpowiedzialność karna za naruszenie przepisów RODO

kwiecień 2023

jdp-law.pl

Odpowiedzialność karna w kontekście prywatności

1. Odpowiedzialność karna w Ustawie o ochronie danych osobowych

Dane osobowe stanowią odrębną kategorię informacji, podlegającą niezależnie ochronie prawnokarnej. Ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (UODO) wprowadzono odpowiedzialność karną z tytułu następujących czynów:

- Art. 107 UODO – przetwarzanie danych osobowych bez podstawy prawnej

Kto przetwarza dane osobowe, choć ich przetwarzanie nie jest dopuszczalne albo do ich przetwarzania nie jest uprawniony, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.**

Dodatkowo, jeżeli czyn dotyczy **danych szczególnej kategorii**, tj. ujawniających pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych, danych genetycznych, danych biometrycznych przetwarzanych w celu

jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej, danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej, ustawodawca przewidział typ kwalifikowany zagrożony **karą grzywny, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat trzech.**

- Art. 108 UODO – utrudnianie prowadzenia kontroli

Kto udaremnia lub utrudnia kontrolującemu prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów o ochronie danych osobowych, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.**

Tej samej karze podlegać będzie osoba, która w związku z toczącym się postępowaniem w sprawie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej, nie dostarcza danych niezbędnych do określenia podstawy wymiaru administracyjnej kary pieniężnej lub dostarcza dane, które uniemożliwiają ustalenie podstawy wymiaru administracyjnej kary pieniężnej, **podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.**

Według [raportu zespołu cyberbezpieczeństwa Check Point Research](#) w 2022 roku organizacje z całego świata doświadczyły średnio o 50% więcej cyberataków niż w 2021 roku. Największy wzrost ataków odnotowały firmy produkujące oprogramowanie (146%).

2. Odpowiedzialność karna w Kodeksie karnym w kontekście naruszenia poufności lub prywatności

Obok typów przestępstw wskazanych w UODO funkcjonuje także szereg przestępstw opisanych w Kodeksie karnym penalizujących zachowania przeciwko prywatności czy poufności informacji. Warto zwrócić uwagę m.in na następujące czyny:

▪ Art. 190a Kodeksu karnego

Kradzież tożsamości – wykorzystanie wizerunku innej osoby, innych danych osobowych lub danych, za pomocą których ta osoba jest publicznie identyfikowana i podszycie się pod nią w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

▪ Art. 266 Kodeksu karnego

Ujawnienie lub wykorzystywanie informacji, z którą osoba zapoznała się w związku z pełnioną funkcją, wykonywaną pracą, działalnością publiczną, społeczną, gospodarczą lub naukową wbrew przepisom ustawy lub przyjętemu na siebie zobowiązaniu. W tym przypadku przestępstwem będzie pod pewnymi warunkami naruszenie np. umowy NDA czy też zobowiązania pracownika do nieujawniania informacji stanowiących tajemnicę spółki.

▪ Art. 267 Kodeksu karnego

Uzyskanie dostępu do informacji dla osoby nieprzeznaczonej bez uprawnienia, otwierając zamknięte pismo, podłączając się do sieci telekomunikacyjnej lub przełamując albo omijając elektroniczne, magnetyczne, informatyczne lub inne szczególne jej zabezpieczenie, jak również uzyskanie dostępu do całości lub części systemu informatycznego. Dodatkowo karze podlegać będzie osoba, która w celu uzyskania informacji, do której nie jest uprawniona, zakłada lub posługuje się urządzeniem podsłuchowym, wizualnym albo innym urządzeniem lub oprogramowaniem.

Odpowiedzialności karnej na gruncie ww. przepisu podlegać będzie np. osoba, która w sposób nieuprawniony uzyskała dostęp do naszej elektronicznej skrzynki pocztowej czy też chatu w mediach społecznościowych, również wówczas gdy taki dostęp uzyskała na skutek np. niewylogowania się przez nas z takiego konta.

- **Art. 268 Kodeksu karnego**

Niszczenie, uszkodzenie, usuwanie lub zmienianie zapisu istotnej informacji albo w inny sposób udaremnienie lub znaczne utrudnienie osobie uprawnionej zapoznania się z nią, nie będąc do tego uprawnionym. Czyn ten dotyczy także zapisu na informatycznym nośniku danych np. dysku twardym czy pendrive.

- **Art. 268a Kodeksu karnego**

Niszczenie, uszkodzenie, usuwanie, zmienianie lub utrudnianie dostępu do danych informatycznych albo w istotnym stopniu zakłócanie lub uniemożliwianie automatycznego przetwarzania, gromadzenia lub przekazywania takich danych przez osobę niebędącą do tego uprawnioną.

- **Art. 287 Kodeksu karnego**

Wpływanie na automatyczne przetwarzanie, gromadzenie lub przekazywanie danych informatycznych, lub zmienianie, usuwanie albo wprowadzanie nowych zapisów danych informatycznych bez upoważnienia, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub wyrządzenia innej osobie szkody.

Odpowiedzialności karnej na gruncie w/w przepisów podlegają m.in. cyberataki na infrastrukturę informatyczną (wirusy, trojany, robaki) np. skutkujące szyfrowaniem danych, kasowaniem danych czy zakłóceniem pracy sieci.

3. Odpowiedzialność karna w praktyce – podsumowanie ze sprawozdania Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych

Jak czytamy w sprawozdaniu z działalności Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych za rok 2021, Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych (dalej: „PUODO”) skierował 2 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez podmioty odpowiedzialne za przetwarzanie danych osobowych. Dla porównania, w poprzednich latach PUODO skierował odpowiednio dwa (w 2020 roku) i pięć zawiadomień (w 2019 roku). Poniżej przybliżamy niektóre z w/w spraw.

- **Zamieszczenie na Facebooku prywatnych adresów zamieszkania osób pełniących funkcje publiczne**

Jedno z tych zawiadomień dotyczyło zamieszczenia przez użytkownika Facebooka na portalu prywatnych adresów miejsca zamieszkania osób pełniących funkcje publiczne. Jak wskazuje PUODO, czyn stanowi przestępstwo określone w art. 107 ust. 1 UODO.

Dodatkowo, jak wskazał urząd, dane osób pełniących funkcje publiczne lub działających w przestrzeni publicznej w określonym zakresie (imię i nazwisko) są jawne, jednak informacje o miejscu ich zamieszkania **„należą już do sfery prywatności, rodzącym ryzyko naruszenia elementarnych interesów życiowych ich rodzin, poprzez chociażby możliwe akty przemocy i agresji wymierzone w ich życie i zdrowie”**.

Skarżący znalazł na swojej posesji dokumenty, tj. kserokopie formularzy zeznań podatkowych, umowy leasingu, oświadczenie o stanie zobowiązań, faktury VAT. Dokumenty te pozostawiła, zgodnie z twierdzeniami Skarżącego, osoba będąca pracownikiem podmiotu finansowo-ubezpieczeniowego.

PUODO w związku z otrzymanym zawiadomieniem, skierował zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 276 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Jednak w sprawie wydano postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia z uwagi na przedawnienie karalności czynu.

- **Utrudnianie przeprowadzenia czynności kontrolnych w spółce świadczącej usługi telemarketingowe**

PUODO nałożył na Vis Consulting sp. z o.o. w likwidacji karę w wysokości 20 000 zł za uniemożliwienie przeprowadzenia kontroli. Organ uzyskał informację, że spółka dostarczyła innemu podmiotowi system informatyczny, który przetwarzał dane osobowe i wykonywał połączenia telefoniczne w celu przedstawienia ofert marketingowych.

Spółka została prawidłowo poinformowana o terminie i zakresie kontroli, jednakże kontrola nie odbyła się, ponieważ w siedzibie podmiotu nie zastano żadnej osoby uprawnionej do jego reprezentacji.

Kontrolerzy UODO próbowali bezskutecznie skontaktować się z podmiotem. W związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa z art. 108 ust. 1 UODO podjęto stosowane działania.

- **Brak określenia podmiotu administrującego i odpowiedzialnego za przetwarzanie danych osobowych klientów**

Decyzja dotyczyła platformy internetowej służącej do automatycznego formułowania pozwów. Wygenerowanie pozwu za pomocą portalu wymagało wpłacenia kwoty w wysokości co najmniej 59 złotych z użyciem płatności elektronicznej. Na stronie znajdowały się błędy fleksyjne, co pozwalało przypuszczać, że twórcą platformy był program komputerowy lub strona została stworzona przy wykorzystaniu translatora internetowego, na co wskazywała treść polityki prywatności zawierająca błędy składniowe. Kod strony internetowej zawierał słowa pisane cyrylicą, co świadczyło o tym, że autor strony nie jest narodowości polskiej.

PUODO złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa z art. 23 ustawy z dnia 18 lipca 2022 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

- **Pobieranie opłat za usunięcie danych osobowych**

Spółka będąca administratorem kilkunastu stron internetowych zażądała pieniędzy za realizację praw z RODO (prawo dostępu do danych, ich sprostowania, przeniesienia czy usunięcia). Chodziło o dane prawników, lekarzy i przedsiębiorców.

Administratorzy nie mogą żądać opłat za korzystanie z tych praw. W ocenie PUODO spółka informując o konieczności uregulowania opłaty, naruszyła nie tylko przepisy RODO, ale również przepisy Kodeksu karnego – z uwagi na wprowadzenie w błąd zainteresowanych skorzystaniem ze swojego prawa, w związku z tym PUODO poinformował stosowne organy o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 286 Kodeksu karnego.

- **Niwelowanie* dokumentu, którym sprawca tego czynu nie ma prawa wyłącznie rozporządzać**

Organ powziął informację o porzuceniu dokumentacji pochodzącej z jednej ze spółek, w tym m.in. dokumentacji pracowniczej, teczek osobowych, kserokopii dowodów osobistych, umów, zezwoleń na pracę, faktur i innych dokumentów obejmujących dane osobowe.

Spółka została rozwiązana bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego i następnie wykreślona z rejestru przedsiębiorców KRS, jednak w ocenie PUODO powyższa okoliczność nie zwalniała spółki i członków jej organów oraz byłych wspólników z odpowiedzialności za należyte zabezpieczenie i przechowywanie dokumentów wytworzonych lub zgromadzonych w okresie istnienia spółki. W związku z tym Prezes UODO skierował zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa określonego w art. 276 Kodeksu karnego .

*** (niszczenie, uszkodzenie, czynienie bezużytecznym, ukrywanie lub usuwanie)**

Kontakt

W przypadku dodatkowych pytań zachęcamy do bezpośredniego kontaktu z naszymi ekspertami.

Anna Matusiak-Wekiera

Radca prawny
Head of Data Protection/
Compliance Practice

anna.matusiak-wekiera@jdp-law.pl

Arkadiusz Górski

Adwokat
Senior Associate
White Collar Crime

arkadiusz.gorski@jdp-law.pl

Wszelkie informacje zawarte w niniejszym newsletterze są dostępne nieodpłatnie. Publikacja nie ma charakteru reklamowego i służy wyłącznie celom informacyjnym. Żadnej z informacji zawartych w niniejszym materiale nie należy traktować jako porady prawnej ani ofert handlowej, w tym w rozumieniu art. 66 § 1 Kodeksu cywilnego. JDP DRAPAŁA & PARTNERS Sp. j. niniejszym wyłącza swoją odpowiedzialność tytułem jakichkolwiek roszczeń, strat, żądań lub szkód wynikających lub związanych z korzystaniem z informacji, treści lub materiałów zawartych w newsletterze.